

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI NÉPTANÍTÓK EGYLETE.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KOZMA JÓZSEF és SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 kornal számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetően a szerkesztőhöz (lakik a belső-középutczában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Gázi József egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (kurta szappanuteza 15. sz. a.) küldendők.

Egy veszedelmes társadalmi áramlat, mely kezdi magával ragadni a néptanítókat is.

I.

Jó ideje már, hogy századunkat a rohamos haladás századának nevezik. S méltán is, mert valóban gőzerővel haladunk ma mindenben s — rosz országutjainkat kivéve — mindenütt. De sehol sem fűjük úgy a lokomotívot, mint ott, a hol a megélhetés feltételeiről s általában arról van szó, hogy hogyan szerezhessünk minél teljesebb (?) jólétet s minél több kényelmet magunknak. Itt már ne álljon senki se utunkba; mert ezért — s legfeljebb még egy kis hirnévért — eltiporjuk akár a legjobb barátunkat, sőt talán a legkedvesebb atyánkfíát is.

Nem tudom miféle természeti theoria alapján addig prédikálták nekünk, hogy a most élő generatio kevesebbet él az eddigiéknél, hogy ugyancsak a fejünkbe és szívünkre vettük egyszerre mindnyájan: éljünk tehát e kevés idő alatt sokat, éljünk minél röbbit!

S ha eddig vádolták fajunkat, hogy nincs benne elég életre valóság, mert nincs közöttünk elég vállalkozó és kereskedő szellem; bezzeg: ma-holnap alig illethet már e vád minket. Üzérkedünk már mi is mindennel s elég könnyen vállalkozunk már mi is mindenre, mint akár a legjobb kereskedő nép. Nem is hirderhetnek már Magyarországon semmiféle pályázatot — legyen az akár a legroszabb tanítói állomás — hogy mindenikre elég concurrens ne akadjon. Nem, mert ha számra nézve kevesen is vagyunk, de kitelik már mindnyájunkból két, három-, ha nem

épen négy- ötféle ember is. Így aztán csak elfoglaljuk valahogy azt a sok „post“-ot, a miket oly könnyen csinálnak nálunk a „jó hazafiakért,“ s a mikre mind azzal szólítják az embereket, hogy megfizetik jól, s még sem kell sokat dolgozniok.

El... s ha nem győzzük a munkát észszel, kézzel; de annál jobban győzzük szóval, esellel, ment-sággel, mesterséggel.

Hogy is ne győznők, hiszen a gépek és gyárok elterjedésével kissé csak meghonosodhatott már nálunk is a gépi és gyári munka is. S ha még nem honosodott meg eléggé eddig, meghonosodik ezután; mert a gépek és gyárok titkait hova-tovább mind jobban ellesik s mind többen eltanulják és értik már közöttünk is. Értik pedig nem csak a kézmives iparosok és földmivelő gazdák, hanem igen a hivatalnokok, ügyvédek, orvosok; sőt az írók, tudósok és művészek is, s hogy mindezek legyenek méltó megéneklők, kezdenek sejteni ahoz már a költők is.

De mi baja mind ezzel a „Család és Iskolá“-nak? ...

Ha a fennebbiek után még indokolnunk kellene álláspontunkat. sok okot hozhatuánk fel arra. De mi ez alkalommal megelégszünk csak egygyel. Azzal, tudniillik, hogy a mint ez a baj terjed, a szerint hova-tovább mind nehezebb lesz a józan nevelés. Nehezebb annyival is inkább, mert már a mi sorainkba is berontott ez a veszedelmes áramlat s kezd magával ragadni minket — tanítókat — is.

Mi is a szerint, a mint az életben s a társadalomban többit és többit szereplünk, hova-tovább mind kevésbé leszünk azok, a miknek lennünk kellene — az iskola emberei.

Állásunk elismertetésének kivivásáért mind sü-
rűben veszünk részt a társadalom mozgalmában,
de mind ritkábban és mindig kevesebbet aggódunk
iskoláink sorsán. A világot akarjuk kormányozni s
iskoláinkat sem tudjuk rendben tartani. Gyakran
leekéztetjük meg a minisztert, de ritkán érezzük igaz-
zán, hogy mi is felelős ministerek vagyunk.
Hirdetjük, hogy „a mig nem javul meg a fizetésünk,
nem javulhat meg az iskola sem;“ de a mig ezt
hirdetjük, nem vesszük észre, hogy a rossz isko-
láért s benne a rossz tanítóért nem lelkesül, mert
nem is lelkesülhet, senki sem. Mindenütt keressük
azt az archimedesi pontot, a melyből kivethessük
sarkaiból ezt a nekünk se hogy sem tetsző ó vilá-
got; de azt, mert már-már többet keressük az is-
kolán kívül, mint belől: bizony soha meg nem
találhatjuk!...

De ne vádaskodjunk többé csak ily általá-
nosságban, hanem soroljuk föl rendre azokat a kon-
krét eseteket, a melyek e felszólalásra indítottak; és
pedig hogy ezek fölemlegetése ne vádoljon — ugy
szólva — mindnyájunkat, hiszen mindnyájan csak
nem is vagyunk bűnösök mind ezekben: szólunk ez-
után a többes 1-ső személy helyett egyes 3-ik sze-
mélyben is.

Egyik nagy baja népoktatásügyünknek, hogy a
magántanítás elemi- és népiskoláink körében is
mind inkább terjed s — ugy szólva — rendsze-
ressé válik. Kezdünk stundengeberek lenni, s a
mikor csak egy kis szabad időnk van, futkosunk
mindenfelé, a hol csak megfizetik az óráinkat. Egy-
egy jobb tanítónk, — kivált a városokon és népe-
sebb községekben — iskolai, rendes tanóráin kívül
annyi magán órát ad, hogy késő este is alig pihen-
het meg tőlök. Természetes aztán, hogy az ilyen
— a legnagyobb megerőltetés mellett is — alig ér-
rá arra, hogy pontosan elkészítse magának más napra
a rendes lecke-tervet, s hogy legalább még egyszer
elnezze azt a tananyagot, a mit más nap tárgyalni
akar. A mikor be megy az órájára, sokszor azt sem
tudja, hogy hol kezdje a dolgot, s ezért nem ritkán
hallhatják szájából tanítványai e kérdést: „Hol is
maradtunk el csak, fiuk?... Még jó lenne, ha ezt
csak próbából vetné fel olykor; de nem tanítványait
próbálgatja ő ezzel; hanem önmagát akarja tájékoz-
tatni. Innen származik aztán az a sok ide-oda kap-
kodás, üres szóbeszéd, hársalás és más rendsze-

res rendszertelenség, a mit sok tanítónál oly
fájdalmasan tapasztalhatunk még ma is.

Pedig nagyon rendben legyen az esze most
minden tanítónak, hogy a mai kor igényei szerint
s a mostni tanterv követelményeinek megfelelőleg
becsülettel állhassa meg és tölthesse be helyét az
iskolájában! De honnan és hogyan legyen az rend-
ben, a mikor egyik gondolat zavart futással kergeti
abban a másikat; s a mikor nyugodt gondolkozásra,
tisztá és logikailag helyes eszmerendezésre, bővebb ta-
nulmányozásra, — szóval: önbírálatra és ön-
mivelésre — alig van valaha ideje a tulajdono-
sának?!...

Igy aztán meg is történik nem egygyel s nem
egyszer, hogy a ki ma még a „világ verese“
volt, vagy legalább annak tartotta magát., holnap
már csak jámbor, közepes tehetség s aztán
rendre ugy elmarad, oda süllyed, hogy vagy egészen
hallgat róla a világ, vagy ha szól is még valamit,
de olyat, a mit nem köszönhet meg. Megtörténik
biz e, mert nehéz dolog ám megszerezni, de szinte
még nehezebb dolog meg is tartani a jó tanító
címét!

„Ej, dehogy! Még sem olyan nehéz dolog
biz a!“ — gondolják sokan. Irogatni kell csak a la-
pokba; gyakran kell beszélni, s ha lehet, vezérsze-
repet kell vinni a tanító-gyűléseken; keményen el-
kell ütni a port a mintatanítást tartókon; vagy jó
dreszsztúra után „fényesen sikerült“ vizsgálatot
kell adni, — szóval meg kell győzni a világot, hogy
sokat tudunk, ha még oly gyengén is ta-
nitunk — s aztán meg van a hirnév. Vagy,
ha még ezekre se jó meg, nagy hirtelenében irni
kell egy pár tankönyvet, s azokat — ha még oly
gyengék is — egy pár jó ismerősünkkel jól el kell
dicsértetni a szaklapokban: s ekkor álljon aztán
szembe velünk valaki, ha ugyan mer!...

Nem mondom, hogy sokan teszik ezt nálunk; de
bizonyos, hogy ilyen exemplárok is vannak már közöt-
tünk is. S ha vannak, bizonyára nem válnak tan-
ügyünk becsületére; de az nagyon is becsületére vá-
lik mind annak, mind egész tanító-karunknak, ha az
ilyeneket hamar kiismerve, idején ki tudjuk képzel-
gésökből ábrándítani s így meg tudjuk menteni.

Nehezebb elbánni azokkal, a kik a politikai
életben s általában a társadalom magasabb hullámo-
kat vető mozgalmi közepette játszanak kiváló sze-
repet. Nehezebb; már csak azért is, mert ki minél

messzebb távozik el az iskolájától, annál nehezebben térhet oda vissza. Gyűléseinkbe még magunkkal visszük az iskolát, vagy legalább meg találjuk ott annak ügyét; a lapokban is többnyire csak iskoláinkról vagy azok érdekében írunk; s ha egy-egy tankönyv írásának kísérlete közben vérkönyeket is izzadunk, de azokat is az iskoláért (!) izzadjuk. De mit szólunk azokról, a kik a legszorgosabb tanítás idején is hetekig járhatnak el korteskedni, a kik ott vannak mindenütt, a hol csak valami történik s épen ezért már szentül hiszik, hogy náluk nélkül nem is történhetik sehol semmi? Nem is igen történik, mert legyen névnap vagy tor, lakadalom vagy keresztelő, tánc vagy májális, műkedvelői előadás vagy hangverseny, képviselő-fogadás vagy képviselő bucsuztatás: ők ott vannak mindenütt s ki is veszik a szerepöket mindenből. Mit szólhatnánk ezekről egyebet, mint azt: Uram isten, mikor érnek rá ez urak tanulni, készülni s általában iskoláikra is gondolni?!.. Hiszen még otthon — s családjuk és házuk érdekében — is csak van dolguk, mert, ha már tanítók, csak hozzájuk sem száll le mind sült galamb képében istennek minden áldása!

De erről csak lassan; mert még meg találja hallani szavunkat amott az a barátunk, a ki már is arról nevezetes tanító, hogy nincs olyan tűzről pattant gazda az egész faluban, sőt talán az egész vármegyében sincs, mint ő. Nő, rajta már igazán meglátszik, hogy a tanítókat most valódi mintagazdákká igyekeznek nevelni!

Hanem elég embert is megróttunk már arra, hogy elhallgassunk!... Ez uttal tehát el is hallgattunk; de, hogy némelyeket ezután ki is engesztellessünk, a jövőkor szólani fogunk e bajok előidézése és terjesztő okairól s arról, hogy hol keressük mind-ezek ellen az orvosságot.

Váradai Károly.

A rajztanítás módszere. *)

„Die Form ist das Mittel zur Entwicklung der Denk-, Kunst- und Sprachkraft.“

Pestalozzi.

I.

Hogy mennyire fontos a rajztanítás a gyermek szellemi erejének kifejtésére: már Pestalozzi kifejezte a fen-

*) A t. szerző e munkáját a helybeli ev. ref. főtanoda előjáróságának nyújtotta be bizonyos reform-javaslatok indokolására. Mi — szíves átengedés folytán — örömmel közöljük, mert a rajztanításnak most épen vitatás alatt álló módszere és tanmenetére vonatkozólag, mind a közép- és elemi iskolákban, mind az elemi és népiskolákban illetőleg, sok figyelemre méltó eszmét, nézetet és útnutatót tartalmaz.

A szerk.

nebbi szavakban. A rajzolás tehát, mint az alak ábrázolását, annál is inkább harmonikus összefüggésbe kell hozni az iskola más tantárgyaival, minthogy ez a szem és a kéz ügyesítése mellett, a tanuló szellemi tehetségeinek is alapos kifejtését eszközözi. A tantárgyak között csupán a rajzolás az, a mely által a fogalmakat és gondolatokat közvetlenül lehet szemléltetővé tenni. Más tantárgyaknak e végre közbenjáróul a nyelvre van szükségök. A rajzolás tehát nem csupán mechanikai készség, ügyesség; hanem e mellett igénybe veszi a vizsgáló-, ítélő- és képzelő erőt is s egyszersmind az esztétikai érzéket is. Rajzolás által jut a gyermek helyes látáshoz, helyes látásról a tiszta gondolkodáshoz s erről a tértárgyság helyes becsüléséhez és megméréséhez; mindezek által pedig gondolkozási működésre vezetődik. A rajzolás tehát nem alárendelt tényező az ifjúság képzésében, mint a milyenek — fájdalom — sokan még ma is tekintik; hanem igényt tarthat a többi tantárgyakkal egyenlő ápolásra és becsülésre.

Napjainkban tapasztalhatjuk is, hogy a rajztanítás azon mértékben örvend folytonosan növekedő figyelemnek, a mint egyrészt a fejlődő ipar, másrészt az iparos osztály megfelelő mivelődése a rajzolás ápolását valódi szükségletnek tekinti. Korunk nagy tökéletességet vár az ipartól, követeli a művészet és kézmű összekapcsolását s kívánja, hogy a hasznossal a szépet is kösse össze, a mint ezt már az ó-kor népeinél is bámulhatjuk. Erre pedig a rajztanítás szolgál előkészítőül, melynek feladata abban áll, hogy gyakorolja a szemet és kezet, mert a kéz csak azt képes hiven lerajzolni, a mit a szem tisztán lát. Ez által kell felébresztenünk a szépség, az összhangzat, rend és tisztaság iránti érzéket, egy szóval az izlést.

Ugyanis a tanuló az által, hogy szép alakokat lát, s azokat megérti és utánozza, rendre elsajátítja azt az erőt, azt a mértéket, mely a valódi szép és gyönyörködtető megítéléséhez szükséges, valamint el azt is, a mely e tulajdonságok hiányát felfedezi. E foglalkozása közben a tehát az izlése fejlődik a tanulónak. E mellett a rajztanítás gyakorolja és erősíti a képző erőt is. Mindezen tulajdonságok pedig nemcsak a szaktérfiak képzéséhez szükségesek: de elengedhetetlen feltételei és kellékei az általános mivelődésnek is. — Helyes és szükséges tehát, hogy már az elemi s illetőleg a népiskola is tanítsa és gyakoroltassa a rajzot.

Erre inti már csak a gyermeki kedély megfigyelése is. Hiszen a gyermek már kicsiny korában is képeket rajzol pálcájával a homokban; kövecsekkkel, fűcskákkal alakokat képez, falakat, lépcsőzetet, házakat épít; szóval képzetének megfelelő s értelmi tehetsége által könnyen felfogható alakokat teremt. S ez egyenesen utal minket arra, hogy az alak kifejtését már a tanítás első fokán kezdjük meg, azaz azelőtt, a mielőtt még alakellenes szokások fészkelnék meg magukat a gyermekben.

De mit és miképp kell rajzoltatni e fokon?

A rajzolás célja az alsó, vagy első fokon abban áll, hogy a tanuló ismerje meg az alak elemeit, tanulja meg

érteni és rajzolni a vonalokat különféle irányban, mértékviszonyban és összeköttetésben, hogy így képesíthessék ő a valódi szabadkézi rajzolásra. A tanítási módszer legyen itt tehát olyan, hogy 1) feleljen meg a gyermek fejlettségének; 2) képezze a szép iránti érzéket és 3) tegye lehetővé és könnyítse a tanítást nagy számú osztályban is, a hol csak az együttes tanítás van helyén.

Ha az ember kis gyermekkel a vonalok rajzolását, különféle állásban és irányban, minden segédeszköz nélkül akarná kezdeni, tulságosan megterhelné a gyermek erejét. A mint az íráshoz segédvonalokra, úgy a rajzolásban segédpontokra van szükség, a mely nélkül a kezdő gyermek nem segíthet magán. Ezt a segínyt nyújtja a Stein Jánosnál (s más papirkereskedésekben is) található ponthálózat. Minél fiatalabb a gyermek, annál hamarabb kívánja látni fáradsága sikerét, s annál türelmetlenebbé és bátor-talanabbá válik, minél kevésbé láthatja munkája után a sikert. E ponthálózat tanításnál a fali tábla is épen úgy fel van osztva pontok által egyenlő részekre, mint a gyermek táblája, vagy rajzpapírja. A tanító a tanulók szeme előtt rajzolja a vonalokat, szögeket és más alakokat a ponthálózatba s miután azokat nekik meg is magyarázta, ők is utánna rajzolják a maguk ponthálózat papírjukra. E munka kevés figyelem mellett is sikerülni fog a legtöbb tanulóknak és ez nagy előny, mert a gyermek kedvét a rajzolás iránt mindig ébren tartja. E tanmódszer lehetőségessé teszi, hogy nem szakfériak is jó eredményt érnek el, föltéve, hogy van némi paedagogiai érzék. Ezért ajánlom, hogy a rajztanítással is az osztálytanítót bizzák meg elemi iskoláink alsóbb osztályaiban. Természetesen csak úgy, ha az illetők előbb már kellő tájékozást nyertek arról, hogy mikép, mit és mennyit kell adniok.

Itt azonban megjegyzem, hogy a vízszintes és függőleges vonalokból álló négyzöghálózat papírok, a melyeket a Fröbel-intézetben használnak, a mi középtanodáink mellett fennálló elemi iskolákban már teljességgel nem használhatók. Nem, mert azok mellett a tanulóknak aránylag igen kevés tennivalójuk van; s ezért azokkal a mi tanulóinkat nem igen lehet eléggé lefoglalni, s még kevésbé lehetne őket rendre kellő önállóságra vezetni.

Ugyan itt meg kívánom jegyezni még azt is, hogy a ponthálózat (stigmographieus) rajzolás csak bevezetésül tekinthető a szabadkézi rajzra. Ezért a tanulóknak nem kell hosszasan e mellett maradnia; hanem mihelyt a ponthálózat rajzok sikerültek, ugyanezek újra rajzolását már szabad kézzel is meg kell kísérenie. Hogy ez mikor történjék, egészen a tanuló tehetségétől függ; a kinek kevesebb tehetsége van, annak tovább kell az előbb ismertetett módszer mellett maradnia. Én általában azt hiszem, hogy az elemi III-ik osztály második felében vagy legkésőbb a IV. osztályban már okvetetlen át kell menni a szabadkézi rajzra. Azonban mivel e terv itt még új, először kísérletet kell tennünk. Egyébiránt annak kivitele ezután már nem igen lesz nehéz, mert aránylag elég mintagyűjteménnyel rendelkezünk e téren már is, s a sz.-keresztúri állami tanítóké-

pezde tanárai rendszeres fali táblákat, s ezek használásához kellő, útmutató vezérkönyvet adnak ki e célra nem sokára.

Graf Jakab.

Megtörtén biz a!

Mint fiatal tanító csak nem rég léptem ki az életbe. Először is egy községi tanítói állomást foglaltam el, a melyet egészen új iskolánál voltam szerencsés elnyerni. Mint aféle fiatal tanítónak tág terem nyílt itt ismereteim gyarapítására s tapasztalataim öregbítésére.

A megrendelt időre növendékeim nagy számmal gyülekeztek össze; létszámuk közel 80-ra rugott. „De már itt meg gyül a bajod!” — gondolám magamban — s midőn meglehetősen tág tantermemben tanítványaimat egyről egyre mind elhelyezém, még pedig a nélkül, hogy vagy egyet a másik határa helyeztettem volna, — s szembe ültem a nagy tömeg gyermektáborral: rettegés fogott el.

De van-e mit bámulni ezen?!.. Egy kezdő tanító s nyolczvan kezdő tanítvány; ez mégis csak sok, vélekedém s tanítói lelkesültségem, — mintha csak jeges vízzel hűtöték volna le, — kezdett alászállani.

Hanem még is csak meg volt az első óra; s engem komoly gondolatok fogtak el hivatásom nagysága érzetében. Hej, kinos, nagyon kinos gondok voltak ezek! Vért izadtam éjjel, nappal, pedig mint rövid időn be kellett látnom, a semmi miatt. A szám megijesztett ugyan, de szorgalmam és buzgóságom győzedelmeskedett a felett s utóvégre még azt is el merém mondani, hogy hát: akár tiz, akár nyolczvan, az nekem mind egy.

Megkészítettem hetenkint lecketervemet; tanóráimat rendeztem; a tananyagot óra számra kiszabtam s az előadandó tárgyra pontosan és lelkiismeretesen elkészültem. Egy szóval, megtettem mindent, a mit csak tennem kellett, s mondhatom: nem vallottam kárát.

Tanítványaim napról napra gyarapodtak, haladtak. Fáradhatatlanok lettek a szorgalomban, a munkában; szóval, minden úgy ment, mintha csak egy kifeszített zsinóron haladtunk volna. Ugy, mert benne voltunk a rendes kerékvágásban.

De — fájdalom — nem sokáig tartott ez így! Az ember, ha jól van dolga, elbizza, elhiszi magát. Így jártam én is... Így, mert a mint eltelt fél év, úgy gondolkozáim: „lecketerv ide, lecketerv oda, minek az? Előkészülés s más egyéb: mind ez mire való?.. Eléggé benne vagyok én már a mesterségemben. Minek az a sok irka-firka? nem készülök elő, hisz — gondolám — tudok én már tanítani a nélkül is...“

S úgy lett!... Félbe hagytam a sok irka-firkát, tan-könyveimet még meg sem néztem addig, mig az illető óra el nem következett. Ez így ment soká s én mily boldog voltam, hisz szabad időm már volt elég. Azonban e boldogság csak a külső életben volt letéve számomra s bezeg tanítványaim közt ugyancsak nem várakozott az reám!

Ők napról napra hanyatlóttak, gyengültek. Szorgal-

muk esökkent, figyelmük elszorodott, szóval olyanok lettek, mintha csak kicsérélték volna őket. S kell-e mondanom, hogy mind ez engemet bosszantott. Rendetlen, ide-oda kapkodó feleletük felemészttette türelmemet s mert — boldogtalan fővel — azt hívém, hogy ők a hibások, s malkasság, vagy nem tudom mi más ok miatt nem tanulnak, igen soknál még testi fenytéseket is használtam. Hej, de megérdemeltem volna azokat egytől-egyig jó magam!

Hanem sokat is gondoltam én erre akkor! De ha erre akkor még nem is gondoltam, azt egy idő óta annál elevebben éreztem, hogy kínzó műhely lett előttem a tanterem, az a tanterem, a melyben csak nem rég is anynyi kedvvel és odaadással működtem. Irtóztam már a tanóráktól is, mert tanítványaim körében kelle ilyenkor ülnöm. Szörnyűség!... de így volt; s én nem akarok most semmit szépiteni a dolgon.

Hogy mily következményeket von maga után az ilyen tanítás, azt, úgy gondolom, t. olvasóim nagyon jól tudhatják. De tudom én magam is; saját erőmen s a magam emberségéből tanultam meg.

Rendetlen iskolalátogatás, figyelem- és szorgalomhiány, egy csomó leckenemtudás, bosszankodás és végül a mindent felemészttő elesüggedés, elkedvetlenedés mind a tanító mind pedig a tanulók részéről: ezek lettek, mert csak ezek lehettek szüleményei az említett tanításnak. S így napról-napra mind több-több akadályal és nehézséggel kelle küzdenem; de azért nem akartam, nem tudtam észrevenni, hogy én vagyok a hibás. Hiába! a vak nem lát s csak, ha árokba bukott, akkor veszi észre, hogy eltért az igaz utról, s így indul ügyes tapogatódzással ismét felkeresni azt.

Ilyenforma tapogatódzás volt részemről is az, hogy tanóráim alatt, midőn a különböző magánfoglalkozásokat kelle kiosztanom, nem lévén új lecketervem, a régihez folyamodtam, a mely még most is az asztalom fiókjában hevert. S e régi lecketerv is oly jó utasítást adott még most is nekem!

És ez gyakran, igen gyakran megtörtént velem, a mig többszöri ismétlődés után (s itt ébredett fel újból a javulás ösztöne bennem), elismerém (de csak úgy magamba), hogy még is csak jó volt az a lecketerv készítés.

Más alkalommal ismét — s újra épen tanításközben — tapasztalám, hogy most ez, majd meg amaz hiányzik nekem; hogy a szemléltetési oktatáshoz soha sincs semmim kéz alatt; hogy nem tudok eleget és rendszeren beszélni egy vagy más tantárgyról, szóval: minden lépten-nyomon látszik készületlenségem. S ekkor ismét elismerém (de ezt is csak úgy magamban), hogy még is csak jó volt az az előkészülés.

De már ekkor felébredett a gyanu bennem is s vizsga szemekkel kísérem magam magamat. Vajon nem én vagyok-e mindennek az oka?... Ez önkénytelenül magamban feltett kérdésre egy rövid visszapillantást tevék a multra. Tanítványaim kezdetben jól tanultak, szorgalmasan látogatták az iskolát; én szerettem is akkor őket s ők viszont engemet. Miként történt még is, hogy most ide jutottunk?...

Igy visszataknitve, mindennek megtaláltam az okat és nyitját abban, hogy felhagytam a lecketervek készítésével és az előkészüléssel. Tehát: magam voltam a hibás! Meg kell javulnom — gondolám magamban — s e perctől fogva minden megváltozott.

Ujból hozzá kezdtem a lecketerv-készítéséhez, kelően előkészültem az előadandó tananyagra, szóval, mindennel úgy cselekedtem, mint kezdetben. Mind ez azonban egy időre nem sokat változtatott a dolgon. Tanítványaim már sokkal jobban bele voltak szokva az általam másod izben követett (s most beismerem, hogy hibás) elvek következményeibe, mint sem hogy oly könnyen ki lehetett volna irtani azok maradványait belőlük. Azonban kitartó voltam s a kitartás újból sikerre vezetett.

Tanítványaim ismét a régiékké lettek: szorgalmasak, figyelmesek, s így kibékülve egymással, újra haladtunk előre. A régi jó kedv, a kölcsönös bizalom és szeretet ismét helyre állt s ismét olyanok levénk, mint a milyenek előbb, azaz kezdetben valánk. Én sem békétlenkedtem s nem zsimbelödtem-többé, hiszen nem volt már reá okom, nem volt miért.

Megtörtént biz e!... Meg; s én nem tudok elég hála adni az Istennek, hogy még elég korán tértem meg arra, hogy magamat megjavíthassam. De másfelől nem tudom eléggé ajánjani t. tanító társaimnak a *szorgalmas és figyelmes előkészülést és a lecketervek pontos elkészítését*, mert ezek nélkül csak az általam előbb említett eredmények érhetők el.

„Iparkodjunk tehát saját példánk által hatni tanítványainkra, mert a tanítónak szorgalma és munkássága mindig jótékony befolyással van a gyermekekre s még a legaluszékonyabbakat és legtunyábbakat is felvillanyozza” mondja Bárány. Én pedig végzem őszinte vallomásomat azon, hogy ne bizzuk el magunkat soha, mert: „Nincsen olyan rakott-szekér, a melyre még egy villa széna fel ne férne!”
Orbán Endre. *)

*) Mi pedig szívesen üdvözöljük ifju pályatársunkat nemcsak megtéréséért, de igen különösen azért is, hogy talán legelső, nagyobb tévelyéről is ily őszinte és határozott vallomást mert tenni. — A magyar tanügy geniusza segítsen minket mindnyájunkat arra, hogy mindig ily őszintén bíráljuk, s ha kell, mindig ily hamar javítsuk meg magunkat. Így igazán hihetjük, hogy „Magyarország nem volt, de lesz!”
A szerk.

T Á R C A

Diesterweg élete.

(Befejező közlemény.)

Ily tevékeny és üdvös eredményü irodalmi működés mellett nagy szorgalmu munkásságot fejtett ki Diesterweg

még az egyesületi szellem ébresztése terén is. Mindjárt Berlinbe érkezte után 1832-ben „Paedagogische Gesellschaft” czim alatt különböző rangu egyénekből egy társulatot alakított, a mely paedagogiai kérdések fejtegetését, megvita-

tását stb. tüzte céljául. Továbbá a még 1813-ban (de nem általa) alapított tanító-egyletet reformálta s 1840-ben legnagyobb részt saját volt tanítványaiból egy új tanító-egyletet alapított. Ezen egyletek alapítása által nagy népszerűségre tett szert, mely miatt számos irigyei keletkeztek, a kik nem áttalák Diesterweget agitatornak, sőt még népbujtogatónak is nevezni. Ellenségeinek számát egy új „A civilizáció létkérdése“ (Lebensfrage der Civilization) című munkája által még szaporította. Nevezett munkájának harmadik része ugyanis a német egyetemek gyarlóságait hozta nyilvánosságra; s az, hogy egy néptanító mert az egyetemekről így nyilatkozni, rendkívüli vakmerőségnek tartott. Számos czáfolat jelent meg e munkára, melyek legnagyobb részben Diesterweg határozott ellenségeinek, Richternek, Emmerichnek sat. tollából kerültek.

E most említett tollharcral egyidejűleg Diesterweg nagy elődje — Pestalozzi — születésének száz éves emlékünnepeére tett előkészületeket. Felszólította az egyes tanító-egyleteket — mint a nagy férfiú emlékéhez legközelebb állókat — a szives közreműködésre. 1845 január 12-ét nemzeti ünnepé akarta emelni, s hogy azt elérhesse, egy röpiratot is bocsátott ki a következő czim alatt: „Pestalozzi Henrik s az ő hallhatlan érdemei.“ Az előkészületek közepette tudomására jutott, hogy Pestalozzi nem 1745 jan. 12-én, hanem ugyanazon a napon ugyan, de 1746-ban született. Diesterweg azonban jónak látta a tervezett ünnepélyt megtartatni, azon hitben élván, hogy ezáltal mintegy köztudomásra jut a tulajdonképeni százados évfordulási nap s a következő évben egy szélesebb körű ünnepélyt rendezhet. Számításában nem is csalatkozott; az előzetes ünnepély fényesen sikerült, mert 400-nál több tanító gyűlt össze ez alkalommal Berlinbe, a kik ekkor érlelték meg egymás között azt az eszmét, hogy a valódi évfordulás emlékéit alapítványok tételével örökítsék meg.

A véletlen különös jütékának tekinthető, hogy épen ezen évben egy negyed század telt el azon idő óta, a mióta Diesterweg a mörsei tanítóképezdét megnyitotta. Volt tanítványai előtt e nap örökre feledhetetlen lévén, annak emlékére s Diesterweg tiszteletére egy közünnepélyt akartak rendezni, ezt azonban a kormány nem engedte meg. De berlini tisztelői ennek daczára is, a legnagyobb csendben, egy egyszerű ünnepélyre készülődtek, a melyre midőn Diesterweget megjelenésre kérték fel, tőle tagadó választ nyertek, mert mindentől őrizkedett, mi a demonstrálásnak csak színezetével birt volna is. Hanem miután ismerői értésére adták, hogy ez alkalommal a Pestalozzi-alapítvány számára egy gyűjtésnek 700 tallérnyi eredményét akarják neki átadni, végre csak elhatározta magát, s e napot tisztelői környezetében töltötte, s előttök a Pestalozzi-alapítvány eszméjét még inkább kifejté.

1846-ban ismételten sokkal nagyobb számú résztvevő közönség jelenlétében tartatott meg a tulajdonképeni százados ünnepély, s ekkor a Pestalozzi-alapítvány valóban meg is vettett, s ez alapítványnál nagyobb szerű emléket a nevelésügy reformátorának alig emelhetett volna. Hány

nyomorban elhunyt néptanító özvegye s árvája áldja ezóta e nagy férfiú emlékét. Méltán is, hisz ők a Pestalozzi-alapítvány létesülése által talán az éhenhalástól mentettek meg.

Többször jeleztük már, hogy kiválóan szabadelvű s az igazságot bátran nyilvánító irodalmi működése által számos ellenséget szerze magának. Ha ez nem kevés kellemetlenséget okozott neki, helyzetét nem sokára még az is nehezítette, hogy egy kormányválság Altenstein szabadelvű oktatásügyminiszterrel is letétette a tárcát, s az új kormány emberei nem jó szemmel kísérték Diesterweg működését, ki ez időben különösen a mellett küzdött, hogy az iskolák felügyelete kizárólag csak szakemberekre bízassék, s hogy a hivatlan kontárok serege az oktatásügy igazgatásától elvonassék. A mi a reform embereivel annyiszor történt meg már, a történt most Diesterweggel is: a mint elvei a maradó párt reactionarius törekvéseivel ellentétbe jöttek, nyílt harcba is kelle velök keverednie. Ugyanis azok, a kik eddig az oktatásügy szakértetlen vezetői voltak, valóságos meggyaláztatásnak vették Diesterweg igazságos felszólalását, s tömegesen vádolák be őt a kormánynál, a hol — a reactio emberei jutván már uralomra — e panaszok nemcsak meghallgatást nyertek, de sőt méltányosoknak is találtattak. Ezek folytán Diesterweg öngigazolás végett az oktatásügyi tanács elő idéztetett, hol nyilvánosan tudtára adták, hogy úgy vallási, valamint politikai elvei nem egyeznek meg az előljároi által követekkel, s felhívták óvakodjék azokat ezután terjeszteni. Ellenei azt hitték, hogy e megintés annyira sérteni fogja őt, hogy állomásáról is önként lemond, s így ők céljokat részben elérik. De Diesterweg sokkal inkább szívén hordá tanítványai s intézete érdekét, hogysem azoktól önelhározásából oly könnyen megválhatott volna. A mint hiu reményeikben ekként csalatkoztak, más úton akarták megtörni őt ellenei. Hivatalos vizsgálatot rendeltettek el ellene, tanítványai közül többeket kihallgattattak, így akarván bebizonyítani, hogy őket elvei szerint izgatta, lázította. Mindezzel azonban csekély eredményre jutottak; de miután már majdnem végletekig mentek a vallattatással, az üldözést nem hagyhaták annyiban, s addig mesterkedtek, a mig ellenségüket a kormány, pusztán a munkáiban nyilatkozó szabadelvű eszmék terjesztésének alapján, 1847-ben — a jobbak nem csekély bámulatára — hivatalától felmentette és egy erőinek és körülményeinek inkább megfelelő (!) állás elfoglalására utasította. A hatalmat, melylyel Diesterweg eddig számos tanítványára s ez által közvetve a tanügyre is hatott, e szerint kivették ugyan kezéből, de ő ekkor már sokkal nagyobb tekintély volt, mintsem hogy ezáltal célt értek volna ellenei.

Elbocsátatása után elvtársainak azon ígéretet tévé, hogy bár mint magányzó, de ezután is a tanügynek szolgáland s különösen küzdeni fog az iskolák önállósításáért. E korban azaz 1848 ntán Európaszerte a reactio ulti teljes diadalát, s ez, hogy a zsarnokilag kezébe ragadt hatalmat magának állandóan biztosítsa, oly eszközökhöz nyult, melyek a lehetőleg minden téren a szabadelvű eszmék ter-

lesztésének biztos gátul szolgálóknak. Ily eszköz volt a tanügyre nézve az ugynevezett 1852-iki porosz közoktatási szabályzat. (Regulative.)

Diesterweg e szabályzat ellen egy terjedelmes munkát írt, melyet 1855-ben adott ki. E művében mély szakértelemmel mutatja ki a Regulative hiányait, gyarlóságait, s alkalmazásának az oktatásügyre való káros befolyását. Műve által nagyon jó szolgálatot tett, mert felébreszté tepedésükből mindazokat, kik már minfegy belenyugodtak a kormány intézkedéseibe; s ez által szaporítá a Regulative ellen küzdőknek a számát.

Tetteiben seha sem hiuság, sem nagyravágyás vagy ambíció nem vezérlék lépteit. Önző érdekekből soha semmit sem tett; a mit tett, azt meggyőződésből tette s mindig azon hitben, hogy általa a tanügynek bár parányi, de mégis jó szolgálatot teend. Elveihez tántoríthatatlan szilárdsággal ragaszkodott s ez által valódi jellemességének világos bizonyítványát szolgáltatta. Ennyire önzetlenül szolgálva a tanügyet s általa közvetve a hazát, igazán kiérdemelt megtszuttetés érte honfitársai részéről, a midőn 1858 december 10-én Berlin lakóai követjüknek választották. Mint a nép képviselője az országában ügybuzgó tevékenységet fejtett ki, s mikor csak alkalom nyílt, sohasem mulasztá el a tanügy érdekében tetszólni. Egy országközi beszédében, melyet 1860 május 21-én tartott, a fennemlített oktatásügyi szabályzat ellen is kikelt, röviden idézve a már munkájából ismert érveket s kinyilvánítá, hogy e szabályzatról rövid idő múlva csak a történelem emlékeztetik meg, de az is csak úgy, mint az emberi gyarlóság egyik productumáról. Diesterweg e jóslata teljesült ugyan, de ő ezt már nem érthette meg, mert a szabályzat egy ujabbal csak 1872-ben cseréltetett fel, s így egész eddig, az-az összesen 18 évig mind az tartá lenyűgözve a német oktatásügy előhaladását.

Hivatalos foglalkozásainak megszűntével az eddiginél még több időt fordíthatott irodalmi munkásságra. A „Rajnai lapok“ további vezetése rendes foglalkozásai közé tartozott. Megjelent munkáit ismét átdolgozta s 1851 óta „Paedagogisches Jahrbuch“ (Évkönyv) cím alatt egy új folyóiratot indított meg.

Ily sokoldalú munkásság erőit nem kis mértékben vette igénybe; elannyira, hogy a napról-napra mindinkább gyengülő aggastyán, a nyilvánosság teréről, hol annyi ideig s oly sok érdemmel munkálkodott, végkép lelépett; életének még hátralevő napjait csendes magányban — családja körében — akarván eltölteni. 1865 január havában születésének 75-ik évnapját nagy ünnepélylyel akarák tisztelői megtartani, a mit azonban Diesterweg megtudván, Berlinből titkon elutazott, mert nem érzett elég erőt magában arra, hogy egy ily nagyszerű ünnepély benyomását kiállja, túlélje.

Pedig ennél még nehezebbet is ki kelle állania s tud kelle élnie! 1866 június 27-én ugyanis az a nagy csapás érte, hogy hű és szeretett neje, kivel 52 éven át boldog családi életet élt, az uralkodó járvány áldozata lett.

Ugyan e járvány néhány nappal később az agg Diesterweget is áldozatául szemelte ki, s a nemes áldozat rövid, de kinteljes szenvedés után s a beteg ágyánál jelen lévő gyermekeitől elbucsuzva, 1866 július 7-én 76 éves korában, e küzdelemteljes életből egy szebb hazába költözött. Az az általános részvét, a melylyel tetemeit az örök nyugalom helyére kísérték, tanúsítja, hogy a jellemzilárd ember tisztelőinek mily nagy volt a száma. Különösen a tanítók s tanítóegyletek vették szomorú és elszomorító tudomásul, hogy az érdekeikért oly önzetlenül és annyi eredménnyel küzdő nagy szellem élükrol eltűnt, soraikból örökre elköltözött. De emlékezete fenmaradt s fen is marad örökre, mert hálás tanítványai s általában a tanítók gyűjtést rendeztek, melynek eredményéből egy alapítványt tettek le oly rendeltetéssel, hogy abból ne csak a Diesterweg munkáit adják ki új kiadásban, hanem még más kiváló módszertani munkák kiadását is eszközöljék. Ennél méltóbb és maradandóbb emléket nem is emelhetek volna azon nagy szellemnek, a kiről méltán és igazán mondá egyik életírója: „Oly íéríu volt ő, a ki legszebb jutalmát az oktatásügyért kifejtett tevékenységében, hivatása munkájában, a nemzete és embertársai javára való működésben találta.“

Rieger Imre. *)

IRODALOM.

ABC és OLVASÓKÖNYV.

Szerkesztették: *Lakits Vendel, Luttenberger Ágost, Péterfy Sándor, Sretvizser Lajos.*

(18 nagyobb és 35 kisebb rajzzal. Ára kötve 30 kr. Minden egyes példány árából 2 kr. az „Eötvös-alap“ gyarapítására fordítatik.)

E most címzett mű ismertetése végett vettük s pályatársaink figyelmébe ajánljuk a következő felhívást:

Tisztelt kartársak!

A midőn ABC- és Olvasókönyvünköl e néhány lapot bemutatni szerencsések vagyunk, annak megismertetése céljából a következőket véljük közlendőknek.

A könyvecske 7 $\frac{1}{2}$ nyomott ivre terjed, s a szokásos három főrészből áll, u. m.: 1) a kis betűk, 2) a nagy betűk ismertetésére szánt részekből és 3) az olvasókönyvből.

Az első rész, mely 34 gyakorlatból áll és 46 oldalra terjed, az irvaolvastatási módszerre van alapítva. A betűk egymásutánjában azon fokozatot alkalmazzuk, melyet a gyakorlott tanítók nagy része követ. Ugyanis első sorban azon betűket nyújtjuk, melyek a kis közőkbe iratnak s csak ezek után következnek a segédvonalat igénylők. Kivételt e tekintetben csakis a nehéz s betű-, s az összetett betűkre nézve tettünk. Könyvecskénkben az írott és nyomtatott betűk egyiránt eléggé nagyok, csinosak és tiszták. Kiváló gondot fordítottunk arra, hogy a gyermek minél előbb értelmes mondatokat olvasson. Ez okból az első fokozatokon egyes **szókat**, melyeket a gyermek még nem olvashatna, **képirásban** nyújtunk. A szöveg közzé szórt apró képek által az említett kívül még kettőt célozunk. Először azt, hogy a gyermekkel a könyvet megkedveltesstük; mert tagadhatatlan az, hogy a képekkel fel nem szerelt ABC-ék betűerdői, melyek közt a gyermek csak egyetlen egy ismerős

*) A ki Diesterweg életével s hatásával, az itt vázlatilag közöltéknél bővebben meg akar ismerkedni, annak melegen ajánlom a következő című munkát: „Adolf Diesterweg. Sein Leben und Seine Schriften. Herausgegeben von Langenberg. Frankfurt a. M. 1867.“
R. J.

Vegyesek.

alakra sem talál: nem lehetnek kedvező benyomással a gyermeki lélekre. Ugy érzi magát a gyermek velök szemben, mint egészen idegenekkel, kiktől inkább fél, semhogy megbarátkozhatnék velök.

A képek alkalmazása által másrészt azon általánosan ismert bajon is segíteni ohajtottunk, mely abban áll, hogy a gyermekek nagy része még akkor sem tud az olvasottakról beszámolni, ha már gépiesen ügyesen olvas. Azt véljük ugyanis, hogy a szöveg közé szórt képek ébreszteni és fokozni fogják azon ingert, mely ahhoz szükséges, hogy a gyermek önnön magát olvasás közben megfigyelje, meghallgassa s így mielőbb oda jusson, hogy olvasás közben a könyv beszél hozzá érdekes dolgokat.

Az ABC-ében alkalmazott ezen ujitást — bár nem származik ez a külföldről — tisztelt kartársaink komoly figyelmébe ajánljuk s reméljük, hogy erre vonatkozó észrevételeiket nyilvánosság elé hozzák; mert nem a véletlen szüleménye, hanem hosszas tanulmány eredménye ez, mely gyakorlatilag is sikerrel érvényesített már.

Ugyanily ujitás könyvünk első részében az is, hogy addig is, míg a növendék a nagybetűket megismerhetné, már is hozzá szoktatjuk ahhoz, hogy a mondatot nagy betűvel kell kezdeni; — s ezért e fokon a nagybetűket kövér, feltűnő kis betűkkel pótoljuk.

Az ABC második része a nagybetűket nyújtja 8 csoportban. A csoportosítás a könnyebbről nehezebbre, ismertől ismeretlenre elfogadott régi elvek szerint történt. Hogy nem egyenkint, hanem csoportonként nyújtjuk a nagybetűket, ez azért történik, mivel e fokon a gyermekek már többre is képesek levén, egy-egy óra alatt egész betűcsoportokat is begyakorolhatnak, minek folytán a betűismeret tulságosan hosszúra nem nyúlik s elegendő idő marad arra is, hogy az olvasókönyv olvasása közben a nagy betűk ismeretét folytonos ismétlés által kellőleg elsajátítsák.

ABC-és könyvünk ezen fokon minden egyes csoport-hoz begyakorlásra alkalmas olvasmányokat nyújt; az itt alkalmazott írásbeli gyakorlatok is valóságos **írasminták** gyanánt használhatók.

Az olvasókönyv, mely a 77. oldaltól a 120-ig terjed, hat szakaszra oszlik, melyek a szemléltetési rendet követve, 1) az iskoláról, 2) a szülői házról, 3) a ház környékéről, 4) a helységről, 5) a határról és 6) az emberről szólnak.

Az egyes olvasmányok rövid mondatokat tartalmaznak. A felvett költemények nagyobb része gyermekirodalmunk kiváló kincsei. Itt-ott csinos képeket is nyújt az Olvasókönyv (összesen 18-at). E képek ugyan nem arra valók, hogy az egyes tárgyakat ezeken szemléltessük, hanem arra, hogy az olvasmányban leirt cselekvények felfogását megkönnyítsék.

Könyvecskénk kiállítása fényes; s mi készséggel ismerjük el, miként Légrady testvérek nem kíméltek költséget az ABC-e kiállítása körül. Nyomdájuknak dícséretére szolgál az is, hogy a könyvecske a lehetőség minden sajtóhibától ment. Hálásan ismerjük el végre, hogy a kiadók a kiállítási költséghez mérve ugyis aránytalanul mérsékelt árból az „Eötvös-alapra“ minden példány után 2 krt ajánlottak fel, s ez által megjelölték a forrást, a melyből az „Eötvös-alap“ tekintélyes összeghez juthatna, ha a népiszkolai könyvek kiadói példájukat követnék.

Szérény igyekezetünk az volt, hogy könyvecskénk által az ügynek hasznos szolgálatot tegyünk, s mi bizalommal állítjuk fáradságunk szerény gyümölcsét tisztelt kartársaink ítélőszéke elé.

Kartársi üdvözlettel maradtunk
Budapesten, 1875. szept. 20.

kész szolgálk
a szerkesztők.

— **Meghívás.** A dálnokkőri tanító-egylet, a legutóbb tartott gyűlés határozata értelmében, e folyó év október 30-án, reggeli 9 órakor tartja K.-Albison, az iskola helyiségében, közgyűlését. Több fontos ügy elintézésén kívül Bató János mintatanítást tart ez alkalommal a számtanból és Bartalis Mari, tanítónő, értekezést olvas fel. Míddőn e gyűlésre az egylet minden tagját a szives megjelenésre felkérem; egyszersmind meghívok minden tanúgy iránt érdeklődő barátot. Örelt Lajos, egyl. jegyző.

— **Egyletünk tanúgyi szakosztálya** a múlt hó 22-én tárgyalta az 50-es bizottság által a III-ik egyetemes gyűlésre ajánlt tételek egyikét, t. i. a magyarországi tanítók országos egyesülésére vonatkozó javaslatot s az ebben ajánlt 100-as bizottság kérdését. A szakosztály nem ajánlja oly nehezkés sépen nem egységes szervezetű 100-as bizottság alkotását, a melynek állandóan 3 nagy alosztálya működnek az ország nagyobb városában. Nem ajánlja pedig a következő okokból: 1. Mert az egyes egyletek eddigi függetlenségét csorbítaná. 2. Az egyletek közötti közvetlen érintkezést nehezíti, mivel ezután az szolgálna az egymás közötti összeköttetés közvetítőjéül. 3. Egy ily országos bizottsághoz a szükséges tagokat csak nehezen lehetne bármely vidéki egylet székhelyén is szakemberekből összeállítani. 4. A megbízott egyletet könnyen saját kebléi rendeltetésétől vonnák el az országos című bokros teendők. 5. E bizottságnak semmi szükségét sem látja a szakosztály, mert a reá ruházandó teendőket s különösen az első sorban említett „Eötvös-alap“ gyűjtését minden egylet kebléig is intézheti; magának az alapnak kezelése pedig amugy sem lehetne a bizottság teendője, miután az — az eddigi szabályok értelmében — a kormányra bíztnék. Ezen 100-as, háromágú bizottság helyett a II-ik egyetemes gyűlés kobeléből kiküldött 50-es bizottsághoz hasonlóan rendszeresítését ajánlja a szakosztály, mely végrehajtaná az egyetemes gyűlés határozatait, megtenné a szükséges intézkedéseket az újabb gyűlés megtarthatása érdekében, s e szerint működése az egyik egyetemes gyűlés bezártától, a legközelebbi gyűlés bezártáig tartana. E bizottság tagjait felerészben a főváros, felerészben pedig a vidék szolgáltatná, gyűléseit a fővárosban tartaná. Végre a szakosztály véleménye szerint a bizottsági tagoknak a gyűlés napjaira az egyetemes gyűlés pénztárából napidíjt kellene biztosítani. —i—c.

— **A helybeli tanítónő-képezdében** most folynak s pár nap múlva a tanító-képezdében is megkezdődnek az őszi, képesítő vizsgálatok. Az első helyre 32 jelölt jelentkezett a vizsgálat letételére, kik közül csak 1 nem tanult az itteni képezdében. A tanítóképezdében jelentkezettek száma 26, de ezek közül 4 nem itt végezte a tanfolyamot.

— **A belvárosi Fröbel-intézet** gyermekkertészne-képezdében a képesítő vizsgálatok e hó 6-, 7- és 8-ik napjain tartatnak; a felvételi vizsgálatokra pedig e hó 12-e és 13-a van kitűzve. Ugyanezen intézetről örömmel jelenthetjük, hogy a kik e képezdében a 2 éves tanfolyamot a múlt évben sikeresen végezték már mind állomást nyertek. Ugyanis Billevitz Róza házi nevelőnő lett Szováton (Kolozsm.); Darkó Ottilia gyermekkertészne Kolozsv.; Dentz Nelli nevelőnő Ujvidéken; Hugyetz Eliz gyermekkertészne N.-Váradon; Löw Leontin gyermekkertészne Kolozsvártt, Szilágyi Károlina gyermekkertészne Kolozsvártt s Tompa Julia házi tanítónő Kolozsvártt.

Felelős szerkesztő: YÁRADI KÁROLY.